یادداشت

ترامپ و آینده اقتصاد آمریکا

ناصر ذاکری، پژوهشگر اقتصادی

نرخ بی‌کاری در آمریکا در یک سال اول زمامداری ترامپ از ۴.۸ به ۴.۱ درصد کاهش یافته و اینک آمار رسمی عدد ۳.۹ درصد را نشان می‌دهد. برخی تحلیلگران بهبود نسبی شاخص اشتغال در جامعه آمریکا را نشان موفقیت سیاست‌های ترامپ و دستاورد جنگ تعرفه‌ای او می‌دانند. در مقابل برخی دیگر این رونق نسبی را موفقیتی کوتاه‌مدت تلقی می‌کنند و معتقدند ادامه جنگ تعرفه‌ای و سیاست ماجراجویانه ترامپ در نهایت متنهی به متضررشدن مصرف‌کنندگان آمریکایی خواهد شد. حتی گروهی دیگر پا را از این هم فراتر نهاده و به موفقیت کوتاه‌مدت ترامپ با دیده تردید می‌نگرند، زیرا به بهبود وضعیت اقشار کم‌درآمد منتهی نشده است.تندرویهای که ترامپ سخنگو و نماینده آنان است، معتقدند نظم و توافقات بین‌المللی موجود، منافع اقتصاد آمریکا را به‌عنوان برتری‌گزین اقتصاد جهان تضمین نمی‌کند و برعکس شرایط مطلوبی برای رشد رقبا و تهدید جایگاه این «برتری‌گزین اقتصاد» ایجاد کرده است. این‌گونه ادعاها بر این پیش‌فرض استوار است که رشد اقتصادی یک جامعه بدون اتکا به رشد نسبی جهان پیرامون آن، چه در کوتاه‌مدت و چه در بلندمدت قابل تداوم است و آن جامعه می‌تواند به‌عنوان یک جزیره جدا از دریای پیرامون خود، رشد و شکوفایی داشته باشد.ترامپ و همفکران تندرو او می‌پندارند که با اعمال فشار بیشتر بر سایر کشورها و شرکای تجاری و با استفاده از دست برتر آمریکا در نظام اقتصاد جهانی می‌توانند موقعیت بهتری برای خود فراهم کنند و برتری اقتصاد این کشور را بر رقبای قدرتمندش تا چندین دهه دیگر تضمین کنند. کاری که از دیدگاه آنان رؤسای جمهور قبلی جرئت و همت انجامش را نداشته‌اند.بااین‌حال تشدید جنگ تعرفه‌ای و مقاومت شرکای تجاری در مقابل زیاده‌خواهی‌های ترامپ شرایط خاصی را برای دولت آمریکا رقم زده است. اجلاس اخیر سران گروه جی هفت و برخورد غیرمتعارف ترامپ که بعد از اتمام اجلاس اعضای خود را از بیانیه نهایی آن پس گرفت، نشان‌دهنده این مقاومت است.خروج آمریکای ترامپ از توافقات بین‌المللی و پشت‌پاردن به تک‌تک تعهدات خود، این هشدار را به سایر بازیگران عرصه اقتصاد و سیاست جهانی داده است که با شریکی با رتمایلات به‌شدت تک‌روانه مواجه هستند. در چنین شرایطی، ممکن است جنگ تعرفه‌ای بخشی اندک از خواسته همفکران ترامپ را تأمین کند، اما طرف مقابل را تاکنیر از بازنگری در راهبرد بلندمدت خود خواهد کرد. آن‌هم در شرایطی که آمریکا به قول جان بولتن، مشاور تندرو ترامپ، دیگر حضور نسبت «بانک گروه جی هفت» باشد.ازاین‌رو برخی از ناظران معتقدند زیاده‌خواهی و برتری‌جویی افراطی ترامپ هرچند ممکن است در کوتاه‌مدت منافعی را نصیب اقتصاد آمریکا بکند، اما با تحریک شرکای تجاری دیروز به مقاومت، مقدمات افول آن را فراهم خواهد کرد. آنان می‌گویند آمریکا نمی‌تواند با بنادرن دیوار تعرفه‌ها موفقیت برتر خود در اقتصاد جهانی را از تعرض رقبای تازه‌نفس مصون بدارد. بلکه باید با پذیرش شرایط موجود و بازنگری در راهبردهای کلان خود، به‌عنوان «فقط یکی از بازیگران قدرتمند اقتصاد جهانی» به ایفای نقش بپردازد. ترامپ و همفکرانش دیر یا زود راه واهی جز پذیرفتن این واقعیت ندارند که پیش‌فرضشان درباره امکان تداوم رشد و شکوفایی جزیره‌ای کشورشان غلط است و در شرایط امروز اقتصاد جهانی و ارتباط تنگاتنگ اقتصادهای بیشتر و بویا با همدیگر، کندکردن آهنگ رشد رقبا اگر امکان‌پذیر هم باشد، در نهایت متنتهی به کشیدن آهنگ رشد خودشان، نه جهانشمول شدن آهنگ رشد رقبا خواهد شد. این روند دیر یا زود باید آیا تندروان حامی ترامپ حاضر به بازنگری در پیش‌فرض‌ها و تعدیل «رؤیای آمریکایی» خواهند شد یا با باورهای افلیدسی خود و با شمشیر کند تعرفه‌ها مانند دن کیشوت به جنگ آسیاب‌های بادی خواهند رفت.

خبر

۱۵۰۰ میلیارد تومان به اشتغال روستایی در سال ۹۶ اختصاص یافت

عملکرد تسهیلات روای صندوق، توسعه‌ای از محل قراردادهای سپرده‌گذاری روای نشان می‌دهد در سال ۹۶ مبلغ ۱۲۷ هزار ریال سپرده‌گذاری روای در بانک‌ها صورت گرفته است. به گزارش فارس، عملکرد تسهیلات روای صندوق توسعه‌ای از محل قراردادهای سپرده‌گذاری روای نشان می‌دهد در سال ۹۶ مبلغ ۱۲۷ هزار ریال سپرده‌گذاری روای در بانک‌ها صورت گرفته است. در سال ۱۳۹۶ و در اجرای حکم ماده (۵۲) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)، مبنی بر پرداخت ۲ درصد از منابع ورودی سالانه صندوق به بخش‌های خصوصی و تعاونی و بنگاه‌های اقتصادی متعلق به مؤسسات عمومی غیردولتی به صورت بلاعوض توجه فنی، زیست‌محیطی و مالی و اعطیت مقاضی به صورت پرداخت و بازپرداخت زیانی در بخش‌های آب، کشاورزی، صنایع تبدیلی و تکمیلی، منابع طبیعی و محیط زیست، صادرات محصولات کشاورزی، صنعت، معدن، گردشگری و صادرات کالاهای صنعتی و معدنی صندوق توسعه، مبلغ ۱۱۱هزار میلیارد ریال از محل تسعیر منابع ورودی به صندوق در سال ۹۶ و منابع برگشتی از محل بازپرداخت اقساط صندوق تأمین مالی شده از منابع قراردادهای عاملیت روای سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۳) در ۲۰ تالک دولتی و خصوصی سپرده‌گذاری کرده است. در توزیع این مبلغ سپرده روای نیز در سه روزدی جدی نشانه‌گیر و صرفا کمتر از یک میلیون مترمکعب ورودی آب دشت‌اینه، با اعمال محدودیت روای گزینه‌ای هموار خواهد شد. بنا کنند وزودی به آب سه تنهایی عدد ۱۰۴میلیون مترمکعب بود. اما اعمال کنترل ورودی به مخازن آن‌چنان تأثیر بالایی ندارد.

با توجه به اینکه بازندگی هایمان نسبت به درازمدت ۳۱ درصد و نسبت به سال گذشته تقریبا حدود ۲۸ درصد کاهش دارد، اما جریان ورودی به سدهای کشور تا ۲۱ خرداد ۳۷ درصد کاهش داشته است. اما سدها نیز کاهش ذخایر را در این سد ورودی جدی نشانه‌گیر می‌دهد. آمار سدها نیز کاهش ذخایر را نشان می‌دهد. وضعیت ذخایر سدها را باید فقط با سال گذشته مقایسه کرد زیرا مقایسه آمار سدها در درازمدت، مفهومی ندارد. چرا که در سال‌های متوالی سدهای مختلف وارد مدار می‌شود. حجم ذخیره‌سازی سدهای ما که امروز به ۵۰ میلیارد مترمکعب رسیده، در ۱۰ یا ۱۲ سال پیش، حدود ۴۰ میلیارد مترمکعب بود. از آنجا که تغییر حجم ذخایر سدها نسبت به سال گذشته تغییرات محسوسی نمی‌کند، به همین دلیل مقایسه ذخایر سد با سال گذشته انجام می‌شود. آمار محاسبه‌شده حجم این ذخایر ۱۲ خرداد ۳۷ درصد کاهش داریم. اما سال گذشته حجم این ذخایر ۱۲ خرداد مقایسه می‌شود. آمارها نشان می‌دهد که حجم ذخایر مخازن سدها کاهش نسبی از ۳۷درصد دارند. به‌طور معمول مخازن سدها از اواخر اردیبهشت‌ماه با اوایل خرداده‌ماه جریان معکوس به خود می‌گرفت. یعنی میزان خروجی سد از ورودی بیشتر می‌شد. اما امسال به برکت بارندگی‌ها و سردی متوسط مطلق‌ها نسبت به دامنه و اول خرداده‌ماه همچنان شاهد تغییر جمع مخزن نیستیم و سطح مخزن‌ها در حال افزایش است. البته اندیز از نظر دور داشت که موضوع مدیریت حوزه‌ای که روی خروجی مخازن داشته‌ایم، باعث رفع‌خودرن جریان شده است. پیش‌بینی می‌شود امسال نسبت به سال قبل ۴۰ تا ۵۰ درصد کاهش بروز در ارتفاعات داشته باشیم و پیش‌بینی نمی‌شود که سیل‌های ناشی از ذوب برف را در تابستان داشته باشیم بنابراین قطعا مدیریت مخزن را مقداری سخت‌گیرانه‌تر انجام می‌دهیم.

چقدر از سهم آب کشاورزی در استان‌های بحرانی کم خواهد شد؟

وضعیت منابع آب در استان‌های بحرانی متفاوت است. بخشی از استان‌هایی که سدهای استان‌های واقع در حوضه خزر، دریاچه ارومیه و حوضه‌های مثل مرزی شمالی و آب شرب ورامین‌ها که بخشی از سدهای حوضه مرکزی که خیلی وابستگی به شرب ندارند و تامین‌کننده آب شرب نیستند می‌توانیم آب را تامین می‌کنیم و مشکلی نیست. آن سدهایی که درصد وابستگی آنها به آب شرب زیاد است. قطعا در سال جاری از کمبود بارش‌ها تاثیر گرفته و در تامین آب کشاورزی در این مناطق مشکل خواهیم داشت.

یعنی سهم آب کشاورزی را نمی‌دهید که بتوانیم آب شرب را تامین کنیم؟

در تعداد محدودی از سدهای ما این اتفاق اتفاقا افتاد. اما در بخش عمده‌ای از سدها، چنین اتفاقی را نخواهیم داشت.

در کدام سدها سهم آب کشاورزی را نمی‌دهید؟

در تحلیلی که داریم، به‌لحاظ سدهایی که باید مقاوت کنیم و به دلیل حساسیت‌های بالای تأمین آب شرب، در کشاورزی محدودیت ایجاد کنیم. به چند سد خلاصه می‌شود. سد استقلال در استان همرکان به دلیل اتکا به این لحظه در این سد ورودی جدی نشانه‌گیر و صرفا کمتر از یک میلیون مترمکعب ورودی آب دشت‌اینه، با اعمال محدودیت روای گزینه‌ای هموار خواهد شد. یا سد گلان. گلان سدی است که سد به تنهایی عدد ۱۰۴میلیون مترمکعب بود. اما امسال ورودی به مخازن روای به کمتر یک میلیون مترمکعب رسید. در سد دوزدن استان فارس که آب شرب بخش شیراز و مبودشت و... را تامین می‌کند، امسال کاهش ورودی ۵درصدی نسبت به سال قبل داشتیم. کل ورودی امسال ما ۱۱ میلیون مترمکعب بود است همچنین در سد زاینده‌رود ورودی امسال ما ۳۹۰ میلیون مترمکعب بود که نسبت به سال قبلدند، ۵۸ درصد کاهش داشته است. این سد هم در میزان آب‌ها شرب سهم زیادی دارد. در سد دوستی در استان‌رضوی کل ورودی به ۴۷ میلیون مترمکعب بود است که نسبت به سال قبل ۸۴ درصد کاهش داریم. بخشی از آب شرب مشهد از این سد تامین می‌شود که همین دلیل در کشاورزی باید به این سد هم محدودیت‌ها داریم. در سد کوثر کیهکلیوه‌وبویراحمد که آب شرب بخش استان را از این سد تامین می‌کند، میزان ورودی آب حدود ۱۱۵میلیون مترمکعب است این ورودی نسبت به سال قبل ۴۰۳ درصد کاهش داشته است.

کدام پنج استان از سد قدیمی آب دریافت می‌کنند؟

استان خوزستان، کهگیلویه‌وبویراحمد، بوشهر، فارس و بخشی از استان هرمزگان بنج استانی هستند که از سد کوثر آب دریافت می‌کنند سد همین دلیل این سد حساسیت خاص خود را دارد. در استان سیستان‌وبلوچستان در چاه نیمه‌ها کل ورودی آب سه میلیون مترمکعب بوده است. سال گذشته ورودی آب چاه نیمه‌ها ۵۲۷ میلیون مترمکعب بود بنابراین ورودی آب امسال تقریبا یک درصد سال گذشته است. البته این هم از معطلاتی است که در این شرق کشور با آن مواجه شده‌ایم.

سد لار تهران هم از قدیم از محل فرار آب سهم کشاورزی تامین می‌شد که این روند کماکان ادامه می‌یابد و ورودی به این سد ۳۸ درصد کاهش دارد. البته وقتی ورودی کاهش داشته باشد، فرار آب هم به طریق اولی کاهش پیدا می‌کند و سهم آب کشاورزی هم کم می‌شود.

در سد لار برنامه‌های کنترل فرار آب هم داشتید بعد از اجرای آن برنامه‌ها، سهم آب کشاورزی در این سد کم شد؟

بحث فرار آب این سد را به طور کامل نمی‌توانیم کنترل کنیم. انواع روش‌ها برای کنترل فرار آب را چه از قبل از انقلاب و چه بعد از انقلاب بررسی کردند اما به دلیل گستردگی نقاط سازند ها و مناطقی که فرار آب دارد، رفع این نقیصه تقریبا منتفی است و نمی‌توان کار مهندسی را برای کنترل فرار آب از سد لار به‌طور مستقیم انجام داد. در واقع کنترل فرار آب سد لار، تقریبا بعید به نظر می‌رسد. ۳۰ تا ۴۰سالی که روی این سد کار کردند به نتایج مثبتی از این نظر نرسیدند.

سدهایی به‌لحاظ تامین آب شرب و کشاورزی دچار مشکل هستند، تعدادشان محدود بوده و این تعداد از مجموع ۱۷۲ سد ملی است که شرکت مدیریت منابع آب آنها را به صورت آنلاین در کشور پایش و برنامه‌های سالانه آنها را ابلاغ می‌کند. همچنین مانیتورینگ دقیقی روی این سدها داریم. یکی از جاهای دیگری که مهم است، سدهای حوضه کارون بزرگ است. در کارون بزرگ به‌شدت در میزان ورودی آب کاهش داشته‌ایم. امسال نسبتش میلیارد و ۲۰۰ میلیون مترمکعب ورودی آب به حوضه کارون بزرگ داریم که مجموعه‌ای از سدها شامل کارون چهار، کارون سه، شهید عباسپور، دز، کنونو و مسجدسلیمان را شامل می‌شود. در مجموعه این سدها ۴۳ درصد کاهش ورودی نسبت به سال گذشته داریم. درصد وابستگی تامین آب شرب به این سدها محدود است. در آنها محدودیت‌هایی که برای کشاورزی اعمال شده است، به‌لحاظ تامین آب شرب نیست. زیرا هدف اصلی احداث این سدها تامین آب کشاورزی است. ۴۳ درصد کاهش ورودی به این سدها سبب می‌شود که داثا کاهش حقابه کشاورزی را قطعا به همراه داشته باشد.

شاهد اعتراض کشاورزان ورزنه اصفهان درباره تخصیص حقابه آبا بودیم. دلیل عدم تخصیص حقابه به کشاورزان شرق اصفهان چیست؟ کاهش منابع سد زاینده‌رود یا افزایش بارکداری‌ها در سطح استان است که سبب می‌شود اصلا آب به این منطقه نرسد؟

هر دو عامل مؤثر است. ما باید بپذیریم در حوضه زاینده‌رود بارکداری بسیار از حدی اتنها شده است و باید اینها را تعدیل و مدیریت کرد. این در واقع یک بحث جدی است و باید انجام دهیم. اما در سال به‌ویژه به طرح‌های تامینی که برای کمبود آب است، باید سرعت بیشتری بدهیم که طرح تحت بارکداری‌ها را انجام دهیم. اما در سال اسی جاری، اعتبار و ارقامی که برای بارندگی‌ها اتفاق افتاده، در طول ۵۰ سال گذشته استثناست.

ورزنه اصفهان فقط در سال جاری به مسئله کم‌آبی اعتراض نداشته، بلکه از سال‌های قبل هم این نارضایتی‌ها بوده است.

قطعا در گذشته هم محدودیت‌هایی بوده است اما هر گاه کاهش بارش ۱۰ تا ۲۰درصدی نسبت به میانگین داشتیم، تا حدودی توانستیم آب کشاورزی را تامین کنیم. البته باوضعیت سال جاری را هم نتوانیم کنیم. شرایط بارش‌های امسال با بسیار بحرانی است و هیچوقت چنین بارشی نتبه نشده است. یک بار در سال‌های ۷۹ و ۸۰، خشک‌سالی مطلقی داشتیم که محدودیت برای تامین آب پیش آمد و در دهه اخیر از سال ۸۸ به بعد با بحر جزء مشکل شدیم. نباید از نظر دور داشت که امسال تقریبا در کل کشور با بارندگی‌های نامناسب مواجه هستیم. همواره تصور ما این بود که یک دوران چهار یا پنج‌ساله، خشک‌سالی داشتیم و بعد از آن از این دوره، وارد ترسالی شویم. این ترسالی ما خیلی در وضعیت آب کشور موثر خواهد بود. امسال اینکه ما یک بارندگی بالای میانگین داشته باشیم، سبب می‌شود سیلاب‌هایی در برخی حوضه‌ها رخ دهد که اثربخشی آن تا سه یا چهار سال بعد ادامه باید. اما ما تقریبا با امسال از سال است که میزان بارش‌هایمان زیر میانگین بوده است. این دوره خشک‌سالی را تاکنون تجربه نکرده بودیم. شاید در حدود ۳۰۰ سال پیش براساس گزارش‌های تاریخی بگویند که قحطی در سال ۱۳۳۰ یا ۱۵۰ و... بوده است، اما در سده اخیر تاکنون این آمار را تجربه نکرده بودیم که ۱۱ سال پیاپی بارندگی‌ها به این شدت کاهش یافته باشد.

از این دوره خشک‌سالی طولانی خارج می‌شویم یا همین روند ادامه خواهد داشت؟

در تشریح وضعیت خشک‌سالی امسال، می‌گویند که در هر سده‌ای پنج سال خشک‌سالی داریم و امسال یکی از آن سال‌هاست. دوره‌های اماری گر به دوره‌های ۵۰ساله یا هزارساله تبدیل شود، ممکن است که یک بار خشک‌سالی مشابهی رخ دهد که هرکدام از این خشک‌سالی‌ها، خیلی زیانزد می‌شوند. این دوره‌هایی است که باید تجربه کنیم. فکر می‌کنم این دوره‌ای که ما تجربه می‌کنیم، دوره خاصی است که باید دوره بازگشت آن را دوره بازگشت صدساله نیمیم ممکن است دوره بازگشت آن بیش از صد سال باشد. مهم‌تر از همه اینکه جمعیت و مصرف به‌شدت افزایش یافته است. فکر می‌کنم که شرایط سختی را تجربه می‌کنیم. این سختی بالاخره به مدیریت نیاز دارد، ولی یک فرصت هم هست. فکر می‌کنم باید این دوره‌ای که باید فرصت باشد که به مسئله مدیریت آب بپردازیم. همه وارد این بحث شویم. با مشارکت همه، مدیریت آب مفهوم پیدا کند و این خشک‌سالی ما را هدایت می‌کند که بتوانیم راهکاری برای آن پیدا کنیم. این مسئله خاص دوران تریپ نیست. باید بازگردیم به وضعیت مدیریت ما چگونه بود است. یک ناکهان را تغییر دهیم. نباید مانند ۱۰ یا ۲۰ سال پیش یا ۳۰ سال که در بازه‌های مختلف تصمیماتی می‌گرفتیم، رفتار کنیم. با

اشکالی که بارندگی‌های امسال داشتیم، بارش در کاهش ۳۰درصدی بارش‌ها، پراکنش نامناسب در کشور است. پنج استان بحرانی داریم که به‌شدت با مسئله کمبود آب مواجه هستند. در استان‌های شهرقم، کرمان و همرکان کاهش بارندگی‌ها تقریبا از ۵۰ درصد بیشتر بحرانی را در این استان‌ها شاهد هستیم. بحران جدی شرایطی بسیار بحرانی را در این استان‌ها شاهد هستیم. بحران از جلسه استان همرکان، در اصفهان هم همان‌طور که سوالی به سوالی وارد کردید، کمبود سدهای ما با کم‌آبی مورد پیدا کرد و مصوباتی هم داشتیم. در خوزستان هم که جزء همان استان‌ها بود و مشکلاتی هم داشت. در فلات کمبینه سدهای ما با کم‌آبی گزارش اولیه‌ای ارائه و قرار شد این گزارش را تکمیل کند.

کشاورزان خوزستانی در اعتراض به ممنوعیت کشت برنج و عدم تخصیص حقابه مطابق سازمان آب و برق خوزستان تجمع کردند علت این کم‌آبی را هم پروژه‌های انتقال آب می‌دانند. سهم آب را ما دارد به استان‌های دیگر منتقل می‌شود به همین دلیل آب به ما نمی‌رسد. درباره‌اش چه نظری دارید؟

کل آورد استان خوزستان در کشور بزرگ شش میلیارد مترمکعب است و در سؤالات قبلی میزان کاهش آورد این روخانه را مطرح کردم که عدد بالایی است. سهم انتقال در مقابل کاهش آورد روخانه، سهم مهمی نیست.

سهم انتقال آب از سرشاخه‌های کارون چقدر است؟

درمجموع از جیری که در بخش‌های مختلف تدوین شده است، بسیاری دارد به اینکه میزان آب انتقالی را با آورد روخانه در چه دوره‌های مقایسه کنید. اگر آورد دراز‌مدت را مدنظر قرار دهید یعنی حدود ۱۵ یا ۱۶ میلیارد مترمکعب آورد کارون در گذشته‌ها بود، در آن نظر بگیرید. درست است که انتقالی با زمانی که این شش میلیارد مترمکعبی که این سال‌ها آورد کارون شده است، متفاوت بوده است. اگر حجم آب انتقالی را در مقایسه با درازمدت در نظر بگیرید، این عدد کمتر از ۱۰ درصد آورد روخانه خواهد بود.

در شرایط خشک‌سالی حجم آب انتقالی چقدر است؟

در شرایط خشک‌سالی هم قطعا کمتر از ۱۰ درصد آورد روخانه خواهد شد. زیرا بر همین مبنا میزان آب انتقالی کاهش یافته است. به‌طور مشخص در حوزه‌ای، سال گذشته چهارمیلیارد و ۵۶۵ میلیون مترمکعب ورودی داشتیم. امسال دومیلیارد و ۵۷۱ میلیون مترمکعب ورودی این حوضه است یعنی تقریبا ۴۴ درصد با کاهش ورودی آب مواجه خواهیم شد. دو میلیارد مترمکعب کاهش ورودی به سد در داریم. حجم آبی که ما منتقل می‌کنیم شاید در سال جاری به صد تا ۱۵۰ میلیون مترمکعب نمی‌رسد.

با وجود این کاهش‌ها و بی‌سابقه‌بودن دوره خشک‌سالی، ممکن است از این شرایط خارج نیستیم. پروژه کوهرنگ سه از سرشاخه‌های کارون را می‌خواهیم اجرا کنیم. چگونه این پروژه‌ها را پیش‌بینی کردید؟ آیا اجرا خواهد شد؟

بحث انتقال آب برای تامین نیازهای شرب است.

با خود حوضه دچار مشکل است و آب ندارد. بنابراین نمی‌تواند آب شرب برای جای دیگر را تامین کند.

آب در نظر گرفته‌شده برای پروژه‌های انتقال آب، به نسبت کاهش ورودی‌ها مطالعه شده است.

جمله دیگری هم درباره خوزستان باید بگویم. به‌ویژه در نکته‌ای که اشاره کردید که تبعات اجتماعی هم داشته‌اند. منطقه‌ای که در حال‌حاضر دچار کاهش شده است. براساس اطلاعاتی که همکاران به ما دادند، مناطق مورد نظر، منابع آب انتقالی به منطقه درون‌حوضه‌ای است. این اطلاعات را از مهندس شمسایی گرفته‌ام. منطقه شاورور منطقه‌ای بود که چشمه‌های نسبتا خوبی داشت و آب آن درون‌حوضه بود و هیچوقت در معادلات پروژه‌های انتقال آب مورد بحث قرار نمی‌شد.

پس امروز از قبل به شکل سنتی حقابه داشته است؟

به صورت اینکه آب برمی‌داشتند. کشاورزان منطقه یا قرارداد داشتند یا تامین آب از طریق انتقال اجرا می‌شده است.

می‌توان گفت که کشاورزان حقابه عرفی داشته‌اند؟

آنها از منابع آب برداشت می‌کردند. تعاریب حقابه و برداشت مفاوت است، اما بعض عده‌ای از این مناطق قدمت چهل‌پردرداری داشته‌اند. الان هم اندمان آبیاری در این مناطق یابین است و آب به دلیل خوبه تامین آب با محدودیت‌هایی در بعضی ماه‌های سال مواجه می‌شدند. سعی شده است نقاط لکه‌داری‌شده مشخص شود که بهبود بهره‌وری را در این نقاط داشته باشیم.

طرح ۴۶ هزارهکتاری در سیستان که با اعتبارات صندوق توسعه ملی اجرا می‌شود. قرار است از چاه نیمه‌ها آب دریافت کند. اصلا می‌توان آب مطمئن در اختیار این پروژه قرار داد؟

بخش عمده سدهای جدید چاه نیمه‌ها مرتبط با بیوتکل‌های بین‌المللی است که باید بیگیری کنیم. این بحث‌ها در سیستان و سایر بخش‌های وزارت نیرو انجام می‌شود. براساس سهم کشوری که در بیوتکل‌ها درج شده است، ۴۰۰ میلیون مترمکعب سهم کشوری لحاظ کرده‌ایم. به‌عنوان وزارت نیرو تحت تأمین آب کشاورزی سیستان را با احداث سد چاه نیمه یک، دو سه و چهار سهم بیگیری کرده‌ایم. عهده بحث شده ابررسانی در وزارت جهاد کشاورزی رسد می‌شود. یک بحث‌ری اقداماتی برای بخش خودمان شاهد کماکان مدیریتی در بخش مدیریت منابع آب داریم. در سال‌های اخیر ۳۰ تا ۳۵ درصد اعتبارات در قالب طرح‌های بهره‌وری آب است. بحث تعاریب، تعهدی که لازم بود است تاکنون انجام دادایم. اما قطعا این بیست که همه کارها است. تلاش می‌کنیم از حجم مدرن آن به اینکه‌های پمپاژ استفاده کنیم. ما با توجه به سهم

لیلا مرکن: حاج‌رسولیها، مدیرعامل شرکت مدیریت منابع آب ایران که متولی بهره‌برداری از منابع آب سطحی و زیرزمینی کشور است، بهتر از هرکس دیگری می‌داند که چقدر آب در کدام سد ذخیره شده و قرار است این آب‌ها با چه نظم و ترتیبی بین مصرف‌کنندگان توزیع شود. آب عاملی است که اگرچه در محاسبات اقتصادی، مبلغ زیادی برای به‌دست‌آوردن آن پرداخت نمی‌کنیم و بیشتر ملاحظات سیاسی است که بر قیمت‌گذاری آن برای فعالیت‌های اقتصادی تاثیر می‌گذارد، اما از آن به عنوان یکی از مهم‌ترین عوامل تولید یاد می‌کنند. زیرا نبود آب می‌تواند آینده بسیاری از فعالیت‌های اقتصادی را با ابهامات جدی روبه‌رو کند. معادن و کارخانه‌های تولیدکننده فولاد را به تعطیلی بکشاند. زمین‌های کشاورزی را تبدیل به مناطق بحران‌زده کویری کند و جمعیت را از منطقه‌ای به منطقه دیگر بکوچاند. به دلیل حساسیت‌های بالای مسئله آب، کسی که در راس یک شرکت، نظم مدیریت منابع آب ایران به عهده‌ای بگیرد، بسیار محتاط می‌شود. به دقت به سؤالات کوش می‌دهد و درصدد ارائه راه‌حل برمی‌آید. بخشی از اطلاعات مربوط به آب مجرمانه است و تلاش می‌کند با حفظ حرمانی‌که برای ما مخاطب ارائه کرده و دارد فاصله گرفته است. وقتی از او می‌پرسم که با توجه به خشکی بی‌سابقه امسال، چقدر محدودیت در بخش کشاورزی اعمال خواهد شد، با احتیاط علاوه بر تشریح وضعیت دوره‌های خشک‌سالی در کشور، کاشت کشاورزی را تبدیل به فعالیت‌های پرآب‌بر می‌کند. سد استقلال در استان همرکان، سد دروزن فارس، سد دوستی خوزستان و سد لار تهران سدهایی هستند که درپچه آبدار برای تأمین آب کشاورزی سخت‌تر باز خواهد شد. اما او روی استان‌های آب کشاورزی در خوزستان، تأکید ویژه‌تری دارد و عنوان می‌کند که کاهش آورد روخانه کارون به دلیل کمبود بارش‌ها، دست شرکت مدیریت منابع آب برای تأمین آب کشاورزی را بسته است. مشروح گفت‌وگو با محمد حاج‌رسولیها، مدیرعامل شرکت مدیریت منابع آب ایران را در ادامه می‌آید.

کم‌آبی در ۷ استان

حاج‌رسولیها درباره اعمال سیاست‌های سختگیرانه‌تر برای بازشدن دریچه سدهای تأمین‌کننده آب شرب هشدار داد

اگرچه بحث مدیریت مصرف را در دستور کار دارید اما یکی از طرح‌های مهم این بخش یعنی طرح تعادل‌بخشی یک سال بدون اعتبار ماند و پیشرفت قابل‌ملاحظه‌ای در آن نداشتید. آیا در مباحث مدیریت مصرف آب پیشرفتی هم داشته‌اید؟

ما نگاهمان را در سال ۹۳ تغییر دادیم. تخصیص در سال اول نداشتیم اما در سال دوم دستگاه‌ها با این رویکرد شرکت مدیریت منابع آب همراه شدند. در سال ۹۶ بیشترین تخصیص را به این بخش دادیم. سال اول اجرای طرح تعادل‌بخشی تخصیص تقریبا صفر بود اما سال‌های بعد این روند اصلاح شد. در بحث مهندسی رودخانه، اعتبارات از هشت تا ۱۰ میلیارد تومان در گذشته به ۸۰ میلیارد تومان درحال‌حاضر رسیده است. این یعنی اعتبارات این بخش ۱۰ برابر شده است. مهندسی رودخانه بحث حاکمیت مدیریت رودخانه را دنبال می‌کند اما بحث تخصیص منابع هم در درجه دوم اهمیت در این حوزه قرار دارد. نگاه‌ما در بخش‌های مختلف تغییر کرده و تخصیص منابع بین کارهای سازه‌ای و غیرسازه‌ای یکسان‌سازی شده است. اما مشکلی که داریم این است که منابع دولت به‌طور کلی محدود شده است. ۴۳ درصد اعتبارات ما امسال نسبت به سال گذشته در کلان کاهش یافته است. متاسفانه ضعف در اقتصاد آب باعث شده نتوانیم از سایر منابع در حوزه آب استفاده کنیم. بنده اعتقاد دارم که باید دولت و ما نیم‌نگاهی به اقتصاد آب کنیم. می‌توانیم بخشی از منابع اعتباری کارهای مدیریتی خود را از طریق ارزش‌افزوده آب و ارزش ذاتی آب تامین کنیم. ما همواره تلاش کرده‌ایم برای تامین ۱۰۰ هزار مترمکعب آب سرمایه‌گذاری کنیم تا آن را از نقطه الف به نقطه ب منتقل کنیم. جز اینابد منابع مورد نیاز برای تامین این ۲۰ هزار مترمکعب آب را از طریق ارزش‌گذاری روی آن به دست بیاوریم. بگوییم با هر مترمکعب آب جقدر ارزش‌افزوده معادل ایجاد کرده‌ایم. بیبنیم این ارزش‌افزوده معادل متناسب با هزینه‌های تامین بوده است. یا اینکه باید سرمایه‌گذاری‌های خود را به سمتی ببریم که با روش‌های دیگر بتوانیم این آب را استحصال کنیم. باید قطعا در برنامه ششم به این نقاط برداخته شود تا ارزش واقعی آب را با همین اعداد و ارقام نهادینه کنیم. به‌راحتی می‌گوییم که بویبم آب‌شیرین‌کن نصب کنیم. قیمت پایه آب‌شیرین‌کن به ازای هر مترمکعب دو تا سه هزار تومان تمام می‌شود. ما حاضر نیستیم ۲۰ تومان برای آب ارزش‌گذاری کنیم اما دوتا سه هزار تومان شیرین‌سازی آب را انجام می‌دهیم. یعنی حتی یک درصد ارزش واقعی آب را حاضر نیستیم بپردازیم. این نگاه‌ها باید عوض شود. اگر نشود، به نظر من ما شعار و صحبت نمی‌توان اقدام جدی انجام داد. آب باید ارزش واقعی خودش را پیدا کند. سوبسیدها و یارانه‌ها باید به جایگاه خود برود. اینکه همیشه بر سر آب می‌نویسم و می‌گوییم آب ارزشی برای منابع بخش‌های مختلف دارد، بزرگ‌ترین اشتباهی است که انجام می‌دهیم. باید ارزش آب را در بخش‌های مختلف کشور لحاظ کنیم.

درباره سامانه‌ی حرفه‌ی شرب وزرخانه‌ها صحبت کردید. ما همچنان در سیلاب کشنه می‌دهیم دلیلش این است که در حریم رودخانه‌ها سازه‌ساز وجود دارد. شاید هایی هم هست که این ساخت‌وسازها متعلق به مقامات است و وزارت نیرو نمی‌تواند آنها را تخریب کند. چقدر این صحبت‌ها صحت دارد؟

ما تقریبا از دو سه سال پیش برای اینکه این شائبه از ذهن‌ها خارج شود، دو کار را به برنامه‌های خود اضافه کردیم؛ یکی اینکه خواستیم از ظرفیت مردمی در این موضوع استفاده کنیم تا در برخی مناطقی که کشاورزان و روستایی هستند، بتوانیم از تجارب‌شان برای جلوگیری از تجاوز به حریم رودخانه استفاده کنیم. تاکنون از ظرفیت روستایی در این موضوع استفاده نکرده بودیم و سد لار تهران سدهایی هستند که درپچه آبدار تمام داشته‌ایم با همکاری شدت. نکته بسیار مهم دیگری که می‌تواند رفع شائبه شد، این است که تصمیم گرفتیم به هیچ عنوان در آزادسازی نقطه‌ای عمل نکنیم. وقتی نقطه‌ای عمل می‌کنیم، یعنی به شبهه‌ها دامن زده‌ایم. دقیقا سه سال است که بحث آزادسازی در استان تهران بیگیری می‌شود. می‌توانید از این مناطق بازدید کنید. کارگران و فلهچی‌ها در آن را ببینید. در دو جدید ما اعلام می‌کنیم که از کیلومتر اول تا کیلومتر سیزدهم بلند سازه‌های حریم رودخانه تخریب شود. وقتی نقطه‌ای عمل نمی‌کنیم جز کار به‌لحاظ ارزش‌گذاری بهتر نقطه‌ای است که باید توسط ایران کنترل شود. در نقطه‌ای که ما نتوانسته‌ایم بتوانیم به‌ویژه در شهرها با تهیه نقشه و با توانسته‌ایم میزان رهاسازی آب را کنترل کنیم. چگونه می‌فهمیم که افغانستان سهم ایران را مطابق معاهده بین دو کشور رهاسازی می‌کند؟

ما به‌لحاظ آبی‌که به داخل خاک کشور داشتیم، تاکنون اندازه‌گیری‌هایی انجام داده‌ایم. البته امسال هیچ ورودی به جاوینه‌ها نداشتیم و در حوضه‌های آبریز افغانستان نیز شرایط خیلی بد بوده است. باید حتما کارهایی بین‌المللی در ارتباط با حکیم ایران از روخانه‌های افغانستان را شروع کنیم.

وزارت نیرو جاوینه چهار را طراحی کرده اما برای آن خروجی در نظر نگرفته است و گفته می‌شود دوسوم آب جاوینه چهار، داخل آب چاه باقی می‌ماند. چگونه این مشکل را حل می‌کنید؟

برای جاوینه چهار خروجی ساخته شده است. ایستگاه‌های پیمایش هم داخل کانال خروجی جاوینه‌ها نصب شده است. یکی از نقاط تامین آب ما اکبر شهرداری یک است که در این کانال خروجی آب پیش‌بینی شده و تا شهریور ماه آب‌اندازی را در این مناطق باید انجام دهیم. یعنی آب به دلیل خو